

بالا غەرقاۋت

مکاتب ابتدائىيەنىڭ ايكنچى اوچونچى صنف لرى
ايچون قراۋت كتابى .

ملا قاسم بېكقولى ، وملا غ . عثمانى لرنىڭ خىدمتىلە تالىف ايدىلى

ناشرى :

مىساج كىتابخانىسى

فزاندا .

КАЗАНЬ.

Типо-Литография Императорскаго Университета.

1907.

بالا رغد قرائت

او كوكوت بى ملامت

مكتب ابتدا ئىيەنك ايكىنچى او چونچى صنف لرى
ايچون قرائت كتابى .

ملا قاسم بيكقوافى ، وملا غ . عثمانى لرنك خدمتيله تاليف ايرلدى .

ناشرى :

مكتب كىتابخانلىرى

قزانده .

КАЗАНЬ.

Типо-Литографія Императорскаго Университета.

1907.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

— ۱ —

ایکی یول

بالا! بو دنیاده ترك بولوب یاشادیکمز زمان بزدنك
ایچون ایکی یول بارد.

بری دنیا و آخرت عذابندن قوتولوب ایکی دنیاده
بختلی و دولتلی اولمق یولی در، ایکنچیسى ده دنیا و آخرت
خور و فقیر اولوب ایکی دنیاده عذاب کورمک و اوکنمک
یولی در.

هر کم قاشنده قدرلی اولوب ایزگو و یاخشی بالا
اوامقنى تلاسه کز؛ قایسی کم بختلی و دولتلی بولا تورغان
یول ایله بارکز. اول یول ایسه علم و هنر اوگرانمک یولیدر؛
والله تعالی نك هر بر بیور قلم رینی بلوب عمل ایدوب و طیفغان

ترسه لرندن صاقلانمق در . کورکام خلق لر ايله خلقلانوب
قرنداش لرگه و باشقه کشی لرگه یاوزلق قیلمای یاخشی
و مرمتلی اولمق یولی در .

ایکنچیسى علم معرفت اوگرانمای نادانلق یالقاولق
یولی در . بو یول ایسه آدمنی دنیا و آخرت خورلق غه
واوکنچلیک گه توشره تورغان یول در . علم و هنر گه طرشماغان
بالالر ایکی دنیا ده و آدم لر آراسنده ده خور و فقیر اولوب
اوکنه تورغان یولغه کرگان بالالردر .

کورمی سزمی ؛ توبن درجه لی فقیر آدم ننگ طرشقان
واوقوتوب عالم بولغان بالاسی الوغ عالم لرننگ وزور
بای لرننگ یالقاولق و نادان بالاسندن هر کم قاشنده قدرلی
و حرمتلی بولادر . بوننگ حکمتی ، هر یرده و هر وقت علم
هنر آدمنی عزیز و حرمتلی ایتوب هر کمگه سویکلی و مقبول
ایته در . نادانلق و یالقاولق هر کمنی خور و فقیر ایتهدر ،
بوندن بیک صاقلاننگز بالالر !

یریدر. یر یوزنده مکتبدن قدرلی و حرمتلی هم دنیا
 و آخرت ایچون فائده لی هیچ بر یر و اورن اولماز. آناسز
 بالا اولمادقی کبی مکتب سز هیچ کمده آدم اولماز. مکتب
 یالغز مسلمانلر قارشنده غنه توکل بتون دنیا خلقی قارشنده
 حرمتلی اور ندر. دین توتقان کشیلرنڭ باراغی، گرچه
 اوزلرینڭ مذہبینه باشقه مذہب نڭ مکتبی اولسده، آنی
 یخشی حرمتلی کورورلر. مگر چواش چیرمش کبی دین سز
 خلق لرغنه مکتبنی یاراتمای، بابایلر او قومغان لرده، ایکمک
 آشاغانلر بیت دیوب، اوشانداق بعض مسلمان اسمنده
 یورگان و خشی خلقلر مکتبنڭ قدرین بلمای، یه نیگه کیرک
 اول قدر دیوب یخشی پاکیزه مکتبلرنی یاراتمازلر. مکتب
 مسجدن کوب کره آرتق و فائده سی بیوکدر. مسجدده
 عبادت ایله کشی آخرت عذابندن قور تلوب آنده بیوک
 درجه لر تابسه مکتب ده او قوغان کشی دنیا و آخرت عذابندن
 قور تلوب هر ایکی دنیا ده قدر و حرمتده اولچقدر.
 مکتب گه کروب او قومغان کشینڭ مسجد گه باروب
 یورمکنده برتین خیر و فائده اولماز. سز بالالر مکتبنڭ
 قدرین بیک یخشی بلگز. نیندای دولت تلاسه گزده آنده
 تابارسز.

— ۳ —

مسجد ایلہ مکتب

مسجد ایتدی

بن بنالر ایندگوسی، بن آخرت کوزگوسی،
 بندہ طاعت قیلما اینچه، ایندگو اولماز هیچ کشی.
 بن بنالر الوغی، بن کعبه ننگ اروغی،
 او جماغنه توغری ایلتار، بن ده نماز قیلوی.
 بنم نورلی محرابم، قبله غه قاراغان،
 امامننگ اوقوی، بر خداغه یاراغان.
 اوزون صلو منارامده، مؤذن اذان قچقرا،
 یاق یاغینه قارانوب، مسجدگه دیب چاقرا.
 عالم لر هم صوفیلر، یکت لر هم شیخ لر،
 بگا کیلوب ذکر ایتنه، قوللرنده تسبیح لر.
 سکز یاشار صبی لر، سیکسان یاشلی عاصی لر،
 مکتب اسمین بلمسده، برده بندن قالمیلر.
 یاشل چالما کیگانلر، حرمت ایدوب کیلگانلر،
 رکوع غه اییلگانلر، باری بنی بلگانلر.
 بو سوزنی بن ایتسامده، کتایددر بو سوزلر،
 او یلاب قارا مکتب جان، بارمی سنده بو کشیلر؟

مکتب ننگ جوابی

مسجد سنک قدرک زور، آندە یوقدر کلام،

سنک حرمتک آرتمرق، بنمدە شول مرام.

راست ایتەسک اینگو مسجد، سندن الوغ مکان یوق،

لکن بندە او قومماچ، سکا باروب فائده یوق.

ملاک برله ماقتانما، ملاک بندە او قوغان،

بندن علم آلماندن صوگ، حرابکا امام اولغان.

اذان ایتە مؤذنک، آزاب علمى بارغه اول،

اگر بندە او قوماسە، مؤذن توگل قارغه اول.

سندە صوفى قارتلر اولسە، بندە مدرس خلفه بار،

تسبیحکدن کوب آرتق، قرآن ایله کتاب بار.

قرآن الله کلامى، کتاب نبى مرامى،

بندە او قومماغان نادان، اول صوگ سکا بارامى؟

اویلاب قارا مسجد جان! نادان عابد اولورمى؟

بن اولماسام دنیاده، سنى بلیگان اولورمى؟

بو یرگه سن قاراما، موندە بنم قدرم یوق،

اسلام مملکتندە، مسجد دن مکتب کوب.

دوستم حقیقه بارایق! سوزنى اورتاغه صالحایق!

سکا سبب بن اولدم، کیل متفق بولایق!

— ۴ —

تقدیر

بر قارت كشی اوزینكڭ خد متچپسی ایله بازارغه صغر
صاتارغه باردی. صغرغه اوتوز صوم بیردیلر؛ بابای
اوتوز صوم آز دیه صغرنی صاتمادی. قیمترك صاتارمز
ئلی دیو شهرگه آلوب کیتدی. کوب مشقت ایله شهرگه
باروب بر ایکی صوم راسخود توتوب صغرنی یکریمی بش
صوم غه غنه صاتدیلر. خد متچی ایتدی: « بابای بازارده
صاتقان بواساك بو قدر مشقت کورمی ایدك آلتی یدی
صوم خیرده بولا ایدی » دیوب. بابای بو تقدیر اش
یازغاندن اوزوب بولماس، تقدیر کوزلینی صوقر ایتهدر
دیدى.

بونلر کیرالك نرسه لرین آلوب کیچن ایولرینه قایتورغه
کیتدی لر. بر آزیر کیتکان لر ایدی خد متچینكڭ قاراماوی
سببیلی اط آزغنه یولدن چقدی ده چوقرغه توشروب کو چارنی
صندردی. بابای مونی کوروب آچیغلانوب آی احمق
نیك قارامايسكڭ دیه خد متچینی اورشا باشلادی. خد متچی

باباى تقدیر بیت حاضرگنە ایتدڭ تقدیر کوزلىنى صوقر
 ایتار دىب ایتکاج باباى يوق تقدیر سنى کوچلاب چوقرغە
 توشردى؛ اما سین قارامادڭ تدبیر قیلا بلمدڭ دیدى.
 (هر نرسە تقدیر ایله اولسەدە تدبیردن یعنی اوزڭ نڭ
 کسب ایتووڭدن باشقارووڭدن طش اولمايدىر. سز
 بالالر هر نرسەنى اول اوزگز کسب ایتگز طرشگز صوگره
 بولسە بولماسە تقدیر دینگز تقدیر هیچ وقت آدم اوزى
 اشلماگان اشنى کوچلاب اشلتماس.

باباى تقدیر

۵-۵-

الله تعالى نى طانو

بالالر! آدم ایچون ایڭ اول بلورگە تیوشلى بولغان
 نرسەنڭدە ایڭ آرتقى الله تعالى حضرتلرینڭ بار وبر
 اولدغینى بلمکدر. هر عقل ایاسى الله تعالى حضرتینڭ
 بار وبر اولدغینى عقل ایله اویلاب بلور. مثلاً بر کمسە
 بیك یخشی ایدلوب یاصالغان بنا (یورط) کورسە البتە
 بلور بو بنا اوز اوزندن یاصالماغان بونى یاصاوچی بر
 اوستا (مهندس) باردىر. مهندس اول بو بناڭ رسم (صورت) نى
 کاغذ اوزرینە یاصاب صوگره شول رسمگە قاراب بنانى

توزگاندىر. بوندىن شىكىز مەلۇم بولادىر : بو دىيادە ھىچ شى اوز اوزىدىن بولمى بىلكە بىر بار قىلوچى نىڭ بار قىلمىقى ايلە بولوۋى. ھەمدە دىيادە بولغان وياصالغان نىرسەلرنىڭ يىخىلىغى بار قىلوچى نىڭ وياساۋچى نىڭ درجە و مرتبەسىنى بىلدەرەدر. بس بو عالم و دىيانى و عالمدە بولغان مەخلوقلارنى دقت ايلە قاراساق عقل لىر ھىران اولور دىيا ياراتلودن بىرلى كوكلرنىڭ سانىز چىكىز يولدىلر قوياش و آى ايلە نورلانوۋى كوكلرنىڭ ھىچ اوزگرمى اللە نىڭ توزوۋى ايلە ھىركت ايتولرى، اوستىدە ياشادىكىز يىر كوكگە قاراغاندە خرە قىرگنە اولسەدە آنىڭ اوستىدە نىچە و نىچە تورلى مەخلوقلر، عجاب و غرايب لىر، نىچە تورلى مەدىلر، چىشمە و دريالر چىكىز سانىز اورمانلر، دخى آدم بالاسىنىڭ اعضاءلى و كوركام صفتدە ياراتلمىقى؛ ھم آدم بالاسىنىڭ عقل ايرىشمىز ھال و ھىركت و فەعل لىرى؛ بونىڭ كىبى دىيادە بولغان ھىسابىز نىرسەلر ھىر قايسى مىثللى شىرىكى و تىڭكاشى اولماغان ھىقىقى بىر اللە تەعالى نىڭ بارلىقىنە بىۋىك دىلىلدر. دىيادە ھىر نىرسەگە قارالسە كورلور كە اللە تەعالى ھىزىرتىنىڭ قىدرتى ايلە بولوۋىنى. بس بالالر اللە تەعالى نى طانومق و بىرلىك ھىر عقللى كىشىگە فرض و واجبدر.

— ۶ —

ياز كۈنى

ياز كۈنلىرى كىلۈپ يىتىدى، قىزىق قارلار ارۈپ بىتىدى،
 صولار تاشۈپ آغۈپ كىتىدى، قوشلار صايرار وقت يىتىدى.
 كۈن ياغىدىن چىلار ايسىدى، آغاچلار باشىن سىلكشىدى،
 يافراق يارۈپ چىك آتۈپ، ياش كىلونىدى كىونىشىدى.
 قوشلار تمام كىلۈپ يىتىدى، باقىچە لرغە يىمنى كىرتىدى،
 قارالغان قارا باقىچەنى، اوجماق كىبى نورلى ايتىدى.
 قوياش نورىلە قىزارۈپ چىقىدى، كاكۈك قىچقروپ قارشى آلىدى،
 بىلبىل كۈنلۈپ صايراب ايدى، جىملە قوشلار خىيران قالىدى.
 بىلالار طورۈپ كىتاب آلىدى، مەكتەپ تىبا قىم صالىدى،
 صاندىۈغاچىداى اوقۇغان صوك، مەلەم لىر خىيران قالىدى.
 بو شەرنى قاسم يازدى، بىلالرغە مىرات قالىدى،
 طىرشۈپ اوقۇق بىلالار! نادان كىشىلەر اوتقە ياندى.

— ۷ —

عدىلك

دىن اسلام دە اولان كوركام صىفتلردىن بىرسى دە
 (عدىلك). در. عدىلك الله تعالى هم آنىڭ بىغىمبىرلىرى

ایک یخشی کورگان ماقتاوی بر صفتدر. دین اسلام هر
کشی نی هر وقت عدل اولورغہ قوشادر. بتون قرآن غہ
برگنه معنا بیرلسه ایدی البته عدل لک ديه معنا بیرلور
ایدی. قرآن بزگه هر وقت عدل اولورغہ قوشادر. بس
بالار سز نیچک اولسهده ظلمدن کشی گه جبر ایتودن
صاقلانوب عدل اولورغہ طرشکز.

— ۸ —

هارون الرشید و آنک وزیر جعفر

اسلام خلیفه لرندن هارون الرشید غایت عدل هم
جومارد فقیرلرگه یاردمچی برپادشاه ایدی. اول اوزینک
مملکتنده اولان قاضی لرنی حاکم لرنی هر وقت عدل حکم
ایدرگه قونشد قینه باشقه، کوب وقت بولارنی تفتیش قیلوب
(تیکشروب) هم یورر ایدی. بر وقت هارون الرشید
ایسکی کیوم لر کیوب اوزینک وزیر جعفر ایله شهر
ایچنده بولغان قاضی و حاکم لرنک حکم لرنی بلور ایچون
بر قاضی نک اوینه کروبو غایت تعظیم ایله قاضی افندی!
سزگه بر عذر م بار ایدی دیدی. قاضی خانه سند شهر نک
بایلاری قوناق بولوب اوتورلر ایدی. قاضی بو فقیرلرنی

كورگاچ كىنى كىتوب آچولانوب: خفالا ب يورمه كز كىتوكز
 بوندىن ديه بىك قاطى قچقردى. بونلر قاضى نلڭ قچقرونلدىن
 برده قورقماي يىنە عندرلر يىن ايتە باشلاغاچ قاضى
 خىدمتكارلر يىنى چاقروب قىناب چىگار كز شول احمق لرنى
 دىدى. خىدمتچى لر كىلە باشلاغاچ ھارون الرشىد
 اوستىندە كى ايسكى كىوملر يىنى سالوب يانيندە اولان
 وزيرى جىغىرگە: توت بو ظالم قاضى نى اول بايلرغە
 ھىرمت ايتە ايكان ديه شول ساعت قاضى نى زندانغە (ھىس
 خانە) گە سالورغە قوشدى. قاضى بولار نلڭ خىلمىغە ھىم وزير
 ايدىكىنى بلوب آياقلر يىنە يىغلوب عندر ايتىمىە باشلادى.

— ۹ —

يولدىز آتلىق

ايكى بالابر كىچىدە يولدىز آتلىق قىنى كوروب بىك
 قورقوب چاۋوب قايتدىلر؛ چونكى آنلرغە بوندىن مقدم
 (بورون) آنالرى ايتكان ايدى، يولدىزلر شىطان نى،
 جن نى آنالار؛ كوكىن آتلوب توشكان جن آدم اوستىنە
 توشوب، كشىنى آياق سز قول سز، ياتلسز، ايتەدر ديو.
 شول سببىدىن آنلار ايلر يىنە قايتوب آنالر يىنە شىطان

آتقان نى كوردك ديو سويلاگانده، مکتبده او قوغان بر
 بالا بار ایدی. اول ایشتوب بو سوزدن بیک کولدی.
 شیطان قیامت که قدر اختیارنده یورونی الله تعالی دن
 صوراب آلدی. آنی نی ایچون وقت سز یولدز آتسون،
 آنده هیچ قورقاتورغان نرسه یوق. یولدز آتلمق یانوب
 تورغان یولدزاردن اوت چغوب یرگه یا که باشقه بر
 یولدزغه توشمکیدر. کوب یولدز لر اوزلرینه اولچالوب
 بیرلنگان حرکتی (ایله نووی) تمام اولغان صوگ بر اورنغه
 توشوب هلاک بولالر، آنلرنک قیامتیه ده شول بولادر. شونی
 کوروب بز یولدز آتلی دیه مز. قای وقت هواده کچکنه
 قویروقلی یولدز لر یوردکنی کوروب ده بزلر یولدز
 آتلی دیورمز، اگر توبه ن توشد یکن کورساک او بر
 جن (آزداق) دیو آدم کولدره طورغان هیچ بولماغان
 سوزارنی سویلر مز. بو ایسه حکمت وهیئت کتابلری بزم
 تلمز چه یوقلغینک آز بولسه ده قارامادقمز نك سببیدر دیدی.
 نادان کشیلر بو سوزنی ایشتوب بیک عجبستوب: سن
 یولدزدن اوت آتولا دیسنگ یولدزده نیندای اوت بولسون.
 هم قیامت یتکانی یوق الی یولدز ارغه نیچوک قیامت بولسون
 دیدکلرنده بالا جوابنده: سز بلمایسز یولدزلرنک قای برسی

اوت قاي برسی سو بولادر. (تیلیسقب) ایله قاراغانده
 بو بیک آچق بلونهدر دیدی. اگر اوتدن بولغان یولدن
 بزم یرمزگه توشسه، یاندر وب بتون یریوزین هلاک ایدر
 ایدی. لکن الله تعالی صاقلای. بو کونگه قدر او یله
 بولغانی یوق مگر نوح علیه السلام زماننده بولغان
 طوفانی شو یله زور صودن اولان پلانیت (قارانغو یولدن) ننگ
 یرگه توشد یکندن اولغاندر دیلر. الله تعالی ننگ دنیا سی
 دولتی ایرکون هر کون نیچه یرده راحتک ونیچه یرده
 اولم هلاکک و قیامتده بولا تورادر دیدی.

— ۱۵ —

امر ونهی

بالالر! حق تعالی حضرتلریننگ برلکینه ایمان ایدوب
 الله تعالی ننگ هر بیورقلرینه چن کوگل دن بوی صنمق هر
 بر طلیغان نرسه لرندن طیولمق تیوشدر. هر وقت الله غه
 یالوارو اوزره بولوب حق تعالی دن توفیق هدایت
 توغری یولغه کونلمک نی تلامک کیراکدر.

پیغمبرمز حضرتلری الله طرفندن بزلرگه ایرشدرگان

اشلىرىنى، ھەمدە سنت لىرىنى توتۇپ تۇغرى يولغە كىرىپ
 تېۋىشۇر. اىكى كۈنلەك دىيادە تۇرلى تۇرلى دىنلەردىكى
 اىلەلدە تىلەپ تۇرلى گىناھلارغە توشۇپ دىن ساقلاشقا
 كىرەك. دىن مېيىن اسلام دە تاپت اولۇپ دىننى جاندىن
 آرتۇق عزيز وھىرمتلى توتۇپ، دىن اسلام دە ھىرام بولغان
 نىسەلدەن تېۋىلۇپ اسلام دىيىدە نى نىسەلە وھىب وھىرە
 اولغاندىن بىر قۇتۇپنى سىرە ايدۇپ شۇنلارنى قىلمىق،
 اللە تەلى نىكى اىرلىرىن يىرىنە يىتىرورگە تۇرۇشقا ھەر كىمگە
 بۇرچىدۇر. بس بىلەر اللە نىكى اىرلىرىنە اطاعت ايدۇپ
 تېۋىغان وھىرە ايتكان نىسەلدەن تېۋىلۇپ ھەر قىلىشىگە
 ھىرەدۇر.

- ۱۱ -

آيو اىلە آرسلان

آغا تۇرغان سۇنۇكى ياندىدە اولان غايت گوزل ياشل
 چىرام نىكى اوستىدە بىر آرسلان اوزىنىكى بىلەرلىرىن اويناتۇپ
 يورى ايدى. شۇل يىلغە نىكى ياندىدە اولان بىۋىك تۇرۇشقا
 بىر قارت آيو بۇنلارنىكى اويناب يوردىكىنە بىكى كۇنلاب،
 ھەرلىنۇپ، تۇقتا بۇنۇكى بىلەرلىرىن اولتۇرۇپ بىرە دىيە

شونده اولان اورمان دن زور ايمن كيسكه سين کوتاروب
 كيلمى ده بار قوتى ايله تو بنده اولان آرسلان بالالرينه
 آتدى. اما ايمن نك بربوتاغى آيونك قويروغينه اله گوب
 آيونك اوزنده اوستراب توبن آرسلان نك اوستينه توشوردى.
 ايمن ايله آيو شاتور شاتور ايدوب قيامت قوبتاروب
 آرسلان نك اوستينه توشكاج آرسلان نك كوزلى اوت كى
 قزاروب آچيغلانوب شول ساعت آيونى اوزگه لاپ تاشلادى.
 مونه بالالر! كشيگه اوصاللق ايدوب يامان اوى
 اويلاغان نك آخرى اوزگا قايتوب هلاك ايدو چكدر.
 شونك ايچون بابالرمز: (كشى گه قويو قازيمه اوزك
 توشارسك) ديورلر. سزده بالالر بوندى بيك صاقلانكز.

— ۱۲ —

رمضان شريف

الله تعالى مسلمان لرغه رمضان شريف ده بر آى روزه
 طوتارغه امر قيلمى. روزه طوتو آدم نك نفسين شهوتدن،
 يامان گناه لردن طيارغه سبب اولادر. هم فقير مسكين لرنى ده
 ايسكه توشور وگه بيوك سبب در. ينه روزه نك الوغ فائدهسى
 آدم لرنك سلامت لكينه ايچده گى آش قزاني نك طازار ماسينه

سبب اولماسیدر. مثلاً بر قزان نك آستینه هر وقت اوت
یاغوب آش قایناتوب طور ساگز تیز وقتده بو قزان
بوزولور تیشلور هلاک اولور. اوشانداق آدمنگه ایچنده
اولان آش قزانی هر وقت ایله قایناب طور سه بوزلوب
آدمنی هلاک ایده چکدر. شوناق ایچون ده الله تعالی بزگه
یلده بر کره ایچمزنی صاف لرغه جمال ایتدوررگه قوشوب
بر آی روزهنی فرض قیلمشدر. سز بالالار روزهنی بیک
شادلق ایله طوئگز هم الله تعالی نك بزگه الوغ رحمتی
وشعقتی دیه بلئز دنیا و آخرت الوغ دولترگه ایرشورسز
چیكسز صانسز ثوابلی اولورسز.

— ۱۳ —

شعر

الله امر قیلدی، رمضان آیی کیلدی،
قارشو آلاک بالالار! سز لرگه سلام بیردی.
مؤذن لر شادلان دیلر، الوغلاب^(۱) قارشو آلدیلر،
تراویح نمازینه دیوب. مسجد لرگه باردیلر.

(۱) قارشو کلمه سی یازغانده یا ایله یازلسه ده اوقوغانده وزن شعر ایچون
یانی بالدروب اوقلور.

تراويىح غە بار دىلەر، قىندىل گە اوت آلدىلەر،

ذکر تسبیح ختم ایله، مسجدلر نورلاندیلر.

سحر تورک بالالار! اویاتادر آنالار،

کوکە یولداز یرده شم، نورلانشوب یانالار.

اخشام یتدی کون باتدی، طولغان آی نورلی قالقدی،

افطار ایدک بالالار! یر کوك نور ایله یاقدی.

قوشلار تسبیح ایتهدر، قدر کیچن کوتهدر،

آی قویاش صانسز یولدازلار، دنیانی نور ایتهدر.

بو کون آی نىڭ نیچەسى، یتدی قدر کیچەسى،

بو کیچ طاعت قیلغانلار، کوثر صوون ایچەسى.

صائم لر صراط کیچر، کوثر شرابین ایچر،

روزه طوتقان بالالرنىڭ، الله گناه سپین کیچر.

— ۱۴ —

آوچیلر

ایکی کشی بر کولگه آو صالدیلر؛ آوغه بیلیک کوب

بالق کروب تارتورغە آغر بولدی. بالقچینىڭ برسى بىزنىڭ

آوناچار، بالق آز توشسەده آغر بولادر دیدی. ایکنچىسى

يوق آو ناچار توگل. لکن سن تارتا بلمى سىڭ؛ شونىڭ ايله
 آغر بولادر ديدى. بوڭا قارشى آچىغلانوب نيك مين تارتا
 بلمایم سن اوزىڭ بلمایسىڭ ديو جواب بېردى، سوڭره هر
 ايكايى آچىغلانوب قاطى اورشوشوب ايزوگه ايزو كيلوب
 صوغشمايه باشلاديلر. اول آراده بالقلر بارده آودن چىغوب
 قاچديلر. سوڭره بونلر نىڭ هر ايكايى بوش قول ايله
 ايولرينه قايتوب كېتىدىلر بو ايسه نزاع واختلاف نىڭ
 فائده وئمره سېدىر.

— ۱۵ —

زلزله

بر اورنده ير سلكتوب اوستنده اولان بنالر يهورلسه
 ياكه ير قوزغالسە بز آنى زلزله بولدى؛ ير تترادى ديورمز.
 هجرتدن ايكى يوز اوتوز دور تىچى (۲۳۴) سنه لرده
 شام طرفنده بىك زور بر زلزله بولوب؛ ينه ايكى يوز
 قرق بشىچى (۲۴۵) سنه ده بوندىن الوغ و بىوك بلاكه
 بتون ير يوزنده ديورلك زور زلزله قوبدى. بو وقت
 آنطا كيه شهرنده بىك خوفلى (قورقنچلى) زلزله بولوب

طاغیر اور نندن قوزغالدی. بر زور طاغ یردن
 کوتارلوب هواده یوروب، اوستنده اولان شهر و بنا لری
 یغلوب، دینگزگه توشدی. هم بر زور صولی یلغده یر
 آستینه کیتوب یوغالدی. بو زلزله دن قورقوب خلق
 تورلیچه سویله سه لرده، آنک سببی یر ایچنده اولان اوطنک
 یانوب نفس (صولو) آلماسیدر. بزنگ طور دقمز توگه راک
 یرنگ ایچی (اور تاسی) اوت اولوب بیک قاتی یانوب،
 هر وقت طشقه چغونی تلاب طور ادر، هم ایچنده اولغان
 طاشلارنی آتوب آتوب بعض وقت یرنگ طشقی قابغنی
 بوزوب (یهروب) تیشوب چغادر. شونی بز زلزله دیوب
 ایتمز، اگرده بویله زلزله دینگزده اواسه اول وقت یر
 ایچندن چقغان تاش لری ایله دینگزده آرال (جزیره) حاصل
 اولادر.

— ۱۶ —

قیامت

بو دنیا بتوب قیامت و محشر کونی اولایق در. قیامت
 بولغانده الله تعالی حضورنده دنپاده و قتمزده قیلغان

اشارىمىز ۋە ئىشلىرىمىزنى سۆزلىگەن (سۆزلىگەن) ھېساب ۋە مېزىن
 اولوب سىراپادىن اولوب ئىشلىگەن كۆرۈنۈشى بىر قىسىم ئىشلىرىمىز
 تۈرۈپ تۈرۈپ شادلىق ۋە رىھەتلىك ئىشلىرىمىز بولسا؛
 ۋە بىر قىسىم ئىشلىرىمىز تۈرۈپ ۋە ئىشلىگەن ۋە ئىشلىگەن ئىشلىرىمىز
 بولسا، قىلغان ئىشلىرىمىز ۋە ئىشلىگەن ئىشلىرىمىز قارىشىمىز
 ئىشلىرىمىز بىر قىسىم رىھەت ۋە رىھەتلىك ئىشلىرىمىز؛ يەنى بىر قىسىم ئىشلىرىمىز
 قىر ۋە ئىشلىگەن ئىشلىرىمىز بولسا. بۇ ئىشلىرىمىز بىر قىسىم ئىشلىرىمىز
 ئىشلىرىمىز ئىشلىگەن ئىشلىرىمىز بولسا، ئىشلىرىمىز ئىشلىگەن ئىشلىرىمىز
 قىلماي يۈز ئىشلىگەن ئىشلىرىمىز ۋە ئىشلىگەن ئىشلىرىمىز ھەر قانداق
 ئىشلىرىمىز قىلماي يۈز ئىشلىگەن ئىشلىرىمىز بولسا، ئىشلىرىمىز ئىشلىگەن ئىشلىرىمىز
 قىلماي يۈز ئىشلىگەن ئىشلىرىمىز بولسا.

— ۱۷ —

ايكى بالا

ايكى بالا بىر يىلغىغە ھالەتتە تار باھىمە (كىچىك) دىن
 ئۆتمەي بولۇپ قارا قارشى كىلىدىلەر، بۇلارنىڭ بىرى ئىشلىدى:
 ئىشلىدىش سىن كىرى چىق، بىنم يىلىك ئىشلىدىش خىدەت كە
 بارا تۈرۈپ يىرىم بار، بىنم يىرىم دىيۈپ. ئىشلىدىشى ئىشلىدىش
 يىرىمى: بىنم خىدەتتىن سىننى كىلىدىن دە ئىشلىدىش سىن كىرى چىق،

بنی اوتکاروب یبر دیدی. شویله کوب زمان طارتشوب
 طور دیلر، آخر نه برینه بری یول بیرمی بهرشوب تور توشوب
 ایکسیده یغلوب بویندن صوغه باط اقلق غه توشوب
 باچرانوب، یغلا یغلا کیرو قایتوب کیتدی لر. سوزنی
 طکلامای کشی گه یول بیرمای قارشیلق ایتکان ننگ آخری
 جزا و اوکنچ بولاچقدر. بالالر موندن بیک صاقلانگز.

— ۱۸ —

عید کونی

بالالر! بو کون ایکی شادلق لی اولان عید فطر یعنی
 روزه عیدی کونی در. رمضان شریفده روزه طوتقان
 بالارغه بو کون نیندای شادلق نیندای قوانچ در؛
 قاراگز ئلی! انه عبداللله غه سکز گنه یاشنده اولسه ده بتون
 رمضان ده بر کون روزه قالدرمای طوتدی. شوننگ ایچون
 یوزندن نور چغوب طورادر؛ هم سبق نی ده بیک یخشی
 بله در. مونه حاضر آگارغه عید کونی دیوب یخشی یاگا
 کیوم لر کیگز گانلر. انه روزه طوتمی، سبق او قومی طورغان
 تیمر شاه نیندای یمسز اوستی طوزغان بیٹی یوماغان آگارغه
 نی عید کون، نی باشقه کون روزه طوتماغاچ سبق او قوماغاچ

آگارغه یخشی کیومده یاصامایلر، تملی آشده بیرمی لر.
 اول هیچ بر شادلق کورهای عمرین تورلو حسرت
 وناچارلق ایله اوتکره در. سزبالالر آناردن عبرت آلوب
 یخشی مکتب بالاسی اولورغه طرشکز.

— ۱۹ —

شعر

مبارک رمضان شریف اوتدی، شادلقلی عید کونلری ده یتدی،
 قبول قیلر بزم بزدن روزه مزنی، بزلردن حرمتلی آیلک کیتدی،
 عید کون بالالر توردی شادلانوب، کیوندیلر یخشی ذاتلانوب،
 قبول قیلر بزم عید نمازلرین، کیتدی بالالر آطقه آطلانوب.
 نیندای شادلق بو عید کونلری، نورلی بولا آنک تونلری،
 قزاروب چقدی قویاش شادلانوب، ایسه در شغالو صباچیللری،
 قویاش چقدی نورین بالقتوب، بتون جهان یوزین چارقتوب،
 فرشته لر کیلر عیدکه، حوش ایسلرین یرگه بالقتوب.
 قاراگنی بولو طلر بردن آچلدی، قویاش نوری یرگه ساچلدی،
 شادلانوب مبارک عید کونینه، صاندوغاچ صایری قوشلار
 چاقلدی.

عید امتحانین بیرگان بالالر، تورلو مکافات لر آلالر،
 علم نافع بیرگلر بزم بزلرگه! دعاء قیلدی بزگه آنالر.

- ۲۵ -

كوك كوكراو

بىر عقللى بالا بىر خدمت ايله تيمرچيگە باروب
 تيمرچينىڭ اشلاذكين قاراب طورور ايكان تيمرچى بىر
 تيمرنى بىك قاتى قىزدروب تىزدن بىر صاوت صالقون صوغە
 صالوب ايدى؛ شول ساعت صودن چاژ چوش ايتكان
 گولدر او و تاوش چىغا باشلادى. بالا بوندىن بىك تيران
 او يىغە كىتدى. او طده قىزغان نرسەنى صوغە صالغاج بونداى
 قاتى طاوش چىغا ايكان، اگر اوتنى صوغە صالساڭ تاغى
 قاتىراق تاوش چىغاطورغان در ديوزور آغاچنى ياندرروب
 صوغە طغوب ايدى، دخى قورقنچلى گىرولد اولر پيدا
 بولدى. بوندىن بالا بىك يىخشى بىلدى مورجە لردن چىققان
 وىردن كوتارلىگان اوت و يالقون لىر، يوغارى كوتارلوب،
 يوش (صو) هواغە كىروب شوندىن گىرولداو، و كوك
 كوكراو حاصل اولدىغىنى، هم سوز جايى كىلگەندە موني
 هر كىمگە، سويلر ايدى. بىر كون بونىڭ سوزىنى بىر نادان
 قارت ايشتوب بالاغە آچىغلانوب يوقنى سويللايساڭ؛ كوك
 كوكرامك آنداى طاوشقنە توگل، اول فرشته طاوشيدىر؛ بىگا
 اينانماساڭ ملالردن صور، آنلردە ايتورلر؛ بارماق باشى

کبی کچکنہ فرشته، بلوطارغہ آچیغلانوب شولای قاتی قچقرادر. گاه وقت شیطانغہ آچیغلانوب آتادرده، شوندن خطالق ایله آدمگه یاکه باشقه نرسه گده تیه در دیدی. عقللی بالا جو ابدنه: اگر شیطان نی آطا طورغان بولسه اول سینی آطار ایدی دیمش. بالانک ایتدی راست در. شیطان قیامته قدر اختیارلی ایدکی قرآن ایله ثابت. یاشین آتمق ایلیکتریکلرنک برسینه برسی قوشولماسیدر.

— ۲۱ —

قللق

بالار سز بیک یخشی بلکز بزلر بارمزدہ بر الله تعالی ناک قللریمز. قل بولغان کشیگه خواجه سینک بارچه امرین طوتمق واجب در. ایمی شولای بولغاچ قوشقانلرین طوتمق واجب بولادر. الله تعالی بزگه اوزینه و اوزینک پیغمبرلرینه اطاعت قیلورغہ قوشدی. پیغمبرلر الله تعالی گه اطاعت و عبادت قیلونی کورکام لک ایله بزگه اوگراتدیلر. آنک امرلرین ایرشدردیلر. شونک ایچون بز اول پیغمبرلرگه صلوات (رحمت) ایتہمز. الله تعالی بزنی یوقدن بار قیادی کورکام صفتده قیلدی، یورورگه آیاق،

طوتارغه قول، کورورگه کوز، وهمه دن ده آرتق هر نرسه نی بلورگه عقل پیردی. بو عقل ایله بزله جمع حیوان لردن آیرولامز هر بر نرسه نی بله مز. بو عقل غایت درجه ده الوغ نعمتدر.

بوندن باشقه ده الله تعالی نڭ بزگه بیرگان نعمتلی شول قدر کوب درکه؛ آنلر نی صاناب بترورگه هیچ کمنڭ عقلی وذهنی یته چک توگلددر. بس بزگه بوندای الوغ نعمت لر بیرگان الله تعالی گه بز ضعیف فقیر محتاج قل لر هر زمان آنڭ بوندای الوغ نعمت لرینی ایسکه آلوب بار قوتمز ایله عبادت قیلماق لقمز واجب در. سز بالالر الله تعالی نڭ بیرگان صانمز نعمت لرینه شکر قیلوب هر وقت آکا عبادت وقلق قیلورغه طرشکر.

— ۲۲ —

آرش

ای آرشم آرشم، سن ده بنم تابشم،

سندن باشقه یوقدر بنم، بو دنیا ده تورمشم.

مرجان کبی آرش ایدک، اوجم اولدک نورلانونب،

لعل کبی یاشل قیاق، آی قویاشدای تولغانوب.

کمش باشاق جوهر بورتک، اوقا کبی صالامک،
 بتون دنیا نی طویدردک، سگا بولسون سلام!
 آلتون توسده زیفا بویک، قر نورلاتوب طورادر،
 آلماس اوراق آخق صاب، بالالر طوتوب اورادر.
 اوروب اوچقه سالالر، یفاک ایله به یلیلر،
 انجی کبی اورلیغی دیوب، باری ماقتاب سویلیلر.
 بتون دنیا سنی ایکدی، امید ایدوب بریل کوتدی،
 شکر سگا باشاق بتدی، اوروب آلمق وقت یتدی.
 نیچه شاهلر بزگه کیلدی، سنی صوراب آلتون بیردی،
 جوهر یاقوت قیمتلی طالش، سنی صاتوب آلمق اولدی.
 بیرمدک بز سنی آگا، سن سز بزگه طورمق قایدہ؟
 سن بولماساڭ کیتار بز بز، آزق ازلاب آندہ، صاندہ.
 ای بالالر سزگه ایتمام، کتاب لرک آچیڭلار،
 آرش ایچون یغمور صوراب، ایزگو دعا صاحیڭلار.

تری کموش کونہ صووی

بر بالا بر کون تری کموش نی (کونہ صووینی)

(۱) آلوب ایدی، آنی اویناتوب بولغان صوڭ آتاسینڭ
 واق تویاڭ نرسەلر قویا طورغان اشقاف طار تماشینە
 سالوب قویدی. اول اشقافدە بیک کوب کوکرت بار
 ایدی. بر نیچە وقتلردن صوڭ بالا تری کموشنی آلوب
 قارایم دیسە، اشقافدە تری کموش دن بر ذات قالماغان
 ایدی. اما اورئندە قورغاشین حاصل بولغان ایدی. بالا
 بوگاپیک عجب سنوب بو حالنی آتاسینە سویلادی، آتاسی
 کیمیا و علم حکمتدن خبردار ایکان، بو برده عجب توگل
 اوغلم، مونه اول حاضر تاغی تری کموش بولور دیدی.
 قورغاشین نی اوتقە صالدیلردە حاضر اروب تری کموش
 کبی بولدی. بوندن صوڭ بالا بیک یخشی فەرلەب
 قورغاشین تری کموش ایله کوکرتدن حاصل بولا ایکان
 دیدکە؛ آتاسی شولای بالاچغم تری کموش کە کوکرت
 قاطوشسە یاکە کوکرت ایسی تیسە قورغاشین غە ایلانەدر.
 آلتون کموش باقر جیز تری کموش ایله کوکرتدن حاصل
 بولادر. شونڭ ایچون حکمألر کوکرتنی آلتون کموش
 وغیرلرنڭ آتاسی دیورلر دیدی. (۲)

(۱) زیبف بزچە تری کموش کونە صووی وجیوه هم دیرلر.

(۲) معلم افندیلر بو حکایتنی بالاغە او قونچاق آرزغنه علم کیمیدان

سویلاب بالاغە تری کموشنڭ آلتون کموشلرنڭ اصلین ونەدن یاراتلوقین
 خبر بیرمک تیوش.

- ۲۴ -

اطاعت، قارليغاج

بر بيوك آغاچنىڭ باشىنىڭ آتالى آنالى ايكى قارليغاج
 اوييا ياصاب يمورقە صالحمقده ايدىلر. بر كون بونلر
 دورت بالا چغاروب تربيە قىلا باشلادىلر. قارليغاج لرنىڭ
 برسى آزق ازىرگە كىتكان وقت ايكىنچىسى بالالرنى صاقلار
 ايچون اوياده طور ايدى. كوب وقت اوتمادى بالالرينده
 يونلار چىغوب قاناتلرى اوسوب هر كتكە كىلە باشلادىلر.
 آلاى دە اوجارغە قوتلرى يتمادىكىن آنالرى بونلرغە
 اويادن چقماسقە قوشا ايدى. چقساڭز يغلوب يرگە توشارسز
 آندە يرتقوچى حيوانلار آشارلر ديوب قورقوتوب نصيحت
 قىلا ايدى. بر وقت قارليغاج لرنىڭ هر ايكىسى آزق
 ازىرگە كىتكانده بالالرنىڭ برسى آتا آناسىنىڭ سوزىن
 توتماينچە اويادن اوچوب كىتدى؛ قوتى آز اولدقندىن
 كوب اوچا آلمايىنچە شول ساعت يرگە يغلوب توشدى دە،
 آندە حاضر اولان ماچى بو بىچارەنى طوتوب آشادى.
 مونە آتا آناسىنىڭ سوزىن طوتماغان بالا اوزىن اوزى
 نىچكە هلاك ايتدى. سز بالالر نىچكە اولسەدە آتا آنا
 سوزلرین قبول كوروب لىك ديوب آنلرنىڭ وعظىن

خاطر كزده صاقلارغە طرشگن، آتا آناڭڭ نصيحتتېن طو تماغان
بىلالر شىك سز بر وقت خور و هلاك اولايچق لردر.

— ۲۵ —

تارىخ دن بر سوز

ھجرتنىڭ آلتىنچى يوزلرنده بزم تاتار خانلىرى بتون
ياوروپانى قورقوتوب كوب يرلرنى اوزلرينىڭ قولنده
طوتالر ايدى. نىچە نىچە كنازلر (روس خانلىرى) تاتار
خانلىرىنىڭ قول آستنده ايدى. اوچ يوز يىلغە قىدر
روس لر تاتار خانلىرىنىڭ قولنده طوردىلر. بونلرنىڭ تحت
(۱) پاي لرى (پادشاه طور اطورغان شھەرلىرى) استرخان دن
يوغارى صار اطودن توبان ايدل بوينده آق توبە ديگان
يرده (سراى) شھرى ايدى. بو شھرده طورغان خان لرنىڭ
ئولى باتو خان، سرتاق، بركە خان لر اولوب آخرى
شىخ احمد خان در. تاتارلردن بىك كوب خانلر اولدى.
بونلرنىڭ غايت عالم فاضل لرى، شاعر اديب لرى، بىوك
بھادر لرى، افراط غىرتلىلرى، حتى بتون دنياغە مشھور
اولغان لرى اولمش در. بونلرنىڭ ھر قايسىن بىلە سگن

(۱) بزم چە اوردا.

كىلىسە تارىخ كىتابلىرىنى قارارسىز بولۇپ تاتار خانلىرىنىڭ
مەشھۇرلىرىدىن اولان ايلنىڭ سوكىيى الوغ محمد خان غنە ذكر
ايدى ولەدر باشقەلەرنى تارىخ كىتابلىرىدىن قارارسىز!

— ۲۶ —

الوغ محمد خان حضرتلىرى

الوغ محمد خان حضرتلىرى اوزىنىڭ انىسى كىچىك محمد
خان دىن قاچۇپ سىراي شەھرىدىن چىغۇپ، روزى پادشاھ
ايتۇپ قويغان مسكاو كىنازىنىڭ تولىسكى طرفىدە اولان
(بىلو) دىگان يىرىنى اولتۇرۇپ قىش كۈنى اولدىقدىن
ئىسكىرى ايلە طورمىق اىچۇن بوزدىن ازبالار ياصامش ايدى.
مسكاو كىنازى محمد خاننىڭ ياردىمىلەگنە خان اولدىقدىن
آننىڭ يىخشىلغىن خاىرىنى ئالۇپ اول امردە خاننى قىبول
ايدۇپ ھىرمتلاب آلسەدە، سۈگرە بو بىت بىزگە بىك
بىلگۈلى تاتار بو كۈن بولۇپ بوزدىن خانەلەر صالحەدە
ايرتن طاش دىن صالحور دىيە الوغ محمد خاننى يىرىدىن
قوا باشلادى. خان ايسە قىش كۈن قايدەدە بارورغە مەكىن
تۈگۈل صىبر ايت اىندى؛ مېن سىگا كۈپ يىخشىلىق قىلدىم.
بولدىن سۈكۈن يىنە كۈپ آقچە بىرورمىن دىيە تورلى وعدەلەر

قىلسەدە مسكاو كىنازى خان نىڭ اولىگى ايزگولك لىرىن
 اونوتوب انسانىت دن كوز يوموب خان نى كوچىلب
 چىغارور ايچون قىرق مىڭ عىسكر يىردى. مەمد خان غىر
 والتىماسى قبول اولماغاچ بىر قواق آستىنە اولتوروب
 ايكى ركەت نماز اوقوب اللە غە صىغىنوب اوزىنىڭ ياننىدە
 اولغان اوچ مىڭ عىسكر ايلە قىرق مىڭ روس عىسكرىنە
 آرسلان يوراك ايلە ھىجوم قىلغاچ اللە تعالى نىڭ نصرت
 و ياردىمىلە آز وقتدە روس لىرىنى تارمار پىرىشان قىلمىش در.
 صوكرە خان ھىزىرتلىرى عىسكرى ايلە ايدىل باشىدىن ايلانوب
 ايسكى قىزان نىڭ اورنىنە بارمىش؛ آندە اولان تاتارلردە يىنە
 الوغ مەمد خانغە قوشولوب قىزانقە يىلغە سىنىڭ ايدىلگە
 قوياطورغان يىرىنە ياڭقى قىزان ھازىرگى (قىزان) شىھرىن
 بنا قىلمىش در. (۸۴۵ نىچى ھىجرىدە)

صوكرە ھىر طرفدە اولان تاتارلار الوغ مەمد خانغە
 قوشولوب دولتى زور ايمىش. مسكاو خانى اولان واسىلى نىڭ
 اوستىنە كوب عىسكر ايلە باروب روس لىرىنى جىنگوب كىناز
 واسىلىنى ھىم قولغە توشورسەدە كىمال يىخشىلغىدىن واسىلىنىڭ
 اولىگى ياوزلغىن اونوتوب غىفو قىلمىش در^(۱) بو ھازىرگى

(۱) روس خلقى تاتارلارنى فاناتىك مەتبەب و ياوز دىرلار. دقت ايدىڭز
 بو ايكى خانغە، قايسى فاناتىك و قايسى آدچىلىك اينىكانلار.

قزاندە يوز يىكرىمى يىلغە قدر قوتىلى پادشاھ لىق اولوب
 طورمش در (۹۹۱) نچى ھجرىيە دە روسلر قولىنە كرگاندر.

— ۲۷ —

ايكى خىدمەتچى

ايكى خىدمەتچى بر بايغە بش كون او طون كىسوب
 او چار صوم آقچە بولوب آلدىلر. صوگرە بو آقچە نىگە يتە
 قىمەتلىراك كىسب ايتارگە كىرك در ديو، چىت يرگە پىچان
 چابارغە كىتدىلر. ايكى كونده پىچانلىك كە باروب يتدىلر،
 بولار بارغاچ اوچ كون يىغمور ياغدى ھىچ كىسب ايدە
 آلماي، بش كونده او چار صوم آقچە لر يىن آشاب بىروب
 بوش قول ايله ايلور يىنە قايتدىلر. كاشكى بو بش كونده
 او طون كىسسە لر تاغى او چار صوم اشلر لر ايدى. بو
 ايسە ازغە قىناعت ايتىمى كو بنى طمع قىلونىڭ بلاسىدر. طمع
 ھر وقت آدم نى شو يىلە او كىنچ و ھىسرتكە توشرە چكىدر
 بالالر سز بوندىن صاقلانگىز!

— ۲۸ —

وعظلى سوزلر

حضرت على ايتەدر: آدم لرنىڭ ھر قايسى يوقلاغانلر.

قاچچان اولەرلەر شول وقت اويانورلەر دىب. برارو
 اوزين طانوسه تحقيق الله تعالى نى طانور. برارونك تلى
 تاتلى بولسه قرنداشلرى كوب بولور. كشى نك اوزينه
 قاراما سوزينه قارا. بلا كيلگانده صبر قيلماي قايعرو،
 بلانى آرتدرودر. صارانلق ايله ايزگولك اولماس. قايعو
 ايله صاغلق، سلامتلك اولماس. ادب سزلك ايله الوغلق
 اولماس. قومسز اولسهك حرامدن صاقلانماسك. حسد
 (كونلهو) ايله راحتلك اولماز. كىكاش سز اوگماس.
 يالغانچىلىق ايله قدرك اولماز. اللهدن قورقودن آرتق
 ايزگولك يوق. اسلامدن آرتق شرافت يوق. عقلدن
 آرتق اوشانچىلىق يوق. نادانلىق دن آرتق قاتى آورو
 اولماز. عقل كامل تمام اولسه سوز آزايور. كىراكمگاننى
 ازلهسك كىراكنى يوغالترسك. غىبت نى طكلاوچى غىبت
 سوزلاوچى لرنك برسيدر. نىسكه قل بولو يعنى (كوكل
 تلاكگاننى اشلاو) آدمگه قل بولودن يمانراق. الوغلق -
 زورلىق عقل وادب ايلهدر؛ اما اصل نسب ايله توكل.
 يارلى لرنك يارلىسى احمقلىقدىر. بايلىق نك ايك الوغسى
 عقلدر. احمقنك قلبى تلىندى عقللى نك تلى قلبىندىدر. دنياده
 فقيرلرچه طورساك آخرتده بايلارچه حساب بپوررسك.

علم تو بان نیدہ یوغاری کو تارور، نادانلق زورنی دە
 تو بان توشرور. علم سنی صاقلار، اما مالنی سن اوزک
 صاقلارغہ کیراک. صبر حرمت آچقی، تو بانچیلک الوغلق
 باصقی. قناعتدن آرتق دولت یوق. طمع دن آرتق
 خورلق یوق. گناہنی قویو توبه دن یگلرک. توفیق دن
 الوغ بختلک یوق. عقلی دشمان احمق دوستدن آرتق.
 براو دنیانی سوسه مالنی کشی ایچون جیار. یاوز ایله
 یولدش بولو یاوزلغین بلگرتور. دنیا اولکسهدر آنی
 قوساک ات لردن قورقمه. عمل کبی سودا اولماز، ثواب
 کبی طابش اولماز. عقلی یوقنک ادبی یوق. دینی یوقنک
 اویاتی یوق. کورکام خلقدن آرتق معیشت (ترکک) یوق.
 صبردن آرتق دارو یوق. کسبدن کورکام عمل یوق.

— ۲۹ —

کراسین

بر بالا خطالق ایله ایدانگه کراسین توکدی. بوندن
 بیک ناچار ایس چغاباشلاغاچ بالا کراسین توگلگان یرگه
 بر طبق آق کاغد قابلاب قویدی. مقصودی کراسین نی
 کومک (ستر) قیلیمق ایدی. اما کوب وقت اوزمادی

كراسين كاغدنىڭ اوستىنە چىقىدى. ھەم يىنە ناچار ايسى كىلە باشلادى بالا يىنە كاغد قويدى يىنە ايسى چىقىدى. بالانىڭ آتاسى مۇنى قاراپ كۈرۈپ طورور ايدى. اول ايتتى اوغلم بىكار كاغد ضايىع قىلۇپ قابلامدە، نىچە قات كاغد قويساڭدە كراسين نىڭ ايسى بىتماس ھەنوز اوتۇپ چىقار. عىيلو اشنى يىتمەش قات بىردە ايلە يابساڭدە ياشرە آلمازنىڭ ھەمان كىشىگە كۈرنۈر بىلنۈر دىدى. ايمىدى بالالار سىز نىچىك بولسىدە ناچار اشنى اشلامسىكە يىمانلىقنى قىلماسىقە طر شىگر. يىمانلىق كراسين كىبى در. آنىڭ ناچار ايسى بتون دىياغە جايلىور نە قىدر ياشرورگە طر شىساڭدە كىشىگە كۈرنىماي بىلنىماي قالماس.

— ۳۵ —

جو مارد ھەم شىققىلى بالا

شاكر بىر ۋەقت اورامدە آلماسا توچىپنى كۈرۈپ آلماسا لورغە دىيە آناسىدىن يىغلاب بىش تىن آقچە صوراب آلدى دە تىزۈك اورامغە آلماسا لورغە چىقىدى. كۈبىدە بارمادى بىر فقير قارتنىڭ يىقىلدىق تىن كۈردى. شاكر بو قارتنىڭ يانپىنە باروب آقزىلىق ايلەگنە باباى باباى نە

ايچون بوندى ياتىدگىز ديدىكىدە مسكىن قارط كوزلرين
 آچوب قاراديدە اوف ديه بر صولاب بالام بن آچلقدن
 يىقلىم. اوچ كون اولدى آغزىغە بر طعام آلدقم يوق
 آدم لردە بنم حالمنى بلمپورلر ديدى. بو سوزلرني ايشتكاج
 شاكرنىڭ كوزلرندن ياشلر كىلوب اوز اوزىنە بويىلە
 ديدى: (مسكىن بو قارط اوچ كون طعام قابقانى يوق،
 بن ايسە طوقلىقن آلما آلورغە يوريم. اتام كىبى كىشى
 آچ اولدقده، بىگا آلما آشارغە اويات اولور) ديه بش
 تين آقچە سىنە تيزوك كوچ آل ديدە فقير قارطغە كىلتروب
 بىردى، اوزى بوش قول ايله اوينە قايتوب سىبقنى اوقورغە
 طوتندى. آناسى بالام آلمالارڭ قايدە كىلتر كورەلك
 ديدىكىدە، شاكر بىك اويالوب قورقوب غنە انكايىم اول
 آقچەم نى بر فقير آورو قارطقە بىردم اول بندن محتاجراق
 ايدى ديدى. شاكرنىڭ آناسى اوغلىنىڭ بويىلە جومردلق
 ايدوينە هم شىقتىلى اولوينە بىك شادلانوب اوغلىنە كوب
 رحمتلر ايتوب بار اوزگادە آلما آل ديه ينە بش تين
 آقچە بىروب بىردى. (سز بالالر هر وقت جومرد هم
 شىقتىلى اولورغە طرشىز آنىڭ ايچون دنيادە ايكى يمان
 صفت صارانلىق در. صاران كىشى نىڭ دنيادە آدملر آراسىندە

قدر حرمتی اولمادقی کبی قیامت کون الله تعالیٰ ننگ
رحمتندن ده یراق اولور.

— ۳۱ —

نی ساچساک شونی اورورساک

غایت کورکام یاشل چیرام ایله قابلانغان بولونده بر
آط آشاب سیر قیلوب یورر ایدی. هم اوزغان بارغان
کشی لرگه غایت آچق صلو طاوش ایله موکایوب کشنی
ایدی. بو بولون ننگ یاننده الوغ یول اولدقدن هر کم
بوندن شهرگه یورر ایدی. بر وقت بر یواش فقیر کشی
شهرگه بارور ایکان آط مونارغه ننگ طاوش ایله کشنه ب
یانینه کیلدی. بو کشی آطنی بر آز صیپاب صاحن جمالن
طاراب یولینه کیلدی. صوگره ینه بر اوصال یاوز کشی
اوزوب بارور ایکان آط موکاده کشنه ب کیله باشلادی.
اوصال کشی احمدق لق ایدوب یردن بر طاش آلوب
آطننگ باشینه بر دیده یولینه کیلدی. بیچاره گناه سز آطده
یولدن ایچکاراک کروب اوطلاماغه باشلادی. کیچراک بو
کشیلر شهردن ایولرینه قایتورغه چقدی لر؛ اتقاقی اول
وقت غایت قاتی یغمور یاوغانلقدن آط پوری طورغان

يىردە تىزدىن سۈيىدى. اۋلگى يۈش كىشى كىلو ايله آط
 آنى آرقاسىنە منگىزۈپ سۈدىن چىقاردى. اۋسال كىشىدىن
 قاچىدى. ئىلگى اۋسال احمق كىشى تىران يىغەور سۈۋىدىن
 باتۇپ باچىرانۇپ كۈپ نىرسە لىرىن سۈغە آغزۇپ مەك بىلا
 ايله چىقىدى. مۈنە بىلالىر يىخشىلىق قىلساڭ اوزگەدە يىخشىلىق
 ايدە لىر. اما حق سىز كىشىنى رىجىتساڭ نىچىكەدە اوزگادە
 يىمان لىق قايتماي قالماس. شۇنىڭ اىچۇن بابالىرىمىز: نى
 ساچساڭ شۇنى اورورساڭ دىمىش لىر. نە گۈزل مقال دىر.

— ۳۲ —

ساعت

بىلالىر! سىز ساعت نىڭ نى ايدىكىن كۈرەسىز، بىلەسىز؛
 اما آنىڭ نىندىلىق خىدمىتىدە ايدىكىن بىلىمىسىز. بىر ساعت
 سۈقىدى اىكى ساعت سۈقىدى دىرسىز، بۈ ساعت لىر ھىچ
 وقت بوشقە سۈقىمى لىر. بىر ساعت سۈقىدى دىمەك نىچە
 مەك خىدمىتىلرنى تىمام قىلىدى، ياكە نىچە مەك خىمىتىلرنى ضايع
 قىلىدى دىمەك دىر. بىر ساعت وقت آز تۈگىلدىر. عالم لىرنىڭ
 ايتۈۈنچە بىر ساعت دە نىچە مەك جان دىنياغە كىلور، يۈرى
 طورغان ماشىنالىر بىر ساعت دە آلتىمىش چاقىرم بىرنى آلتىغە

کیتار . اویلاکز بالالر بر ساعتده فابریک لر نیچه یوز
 آرشین لر کیوم لک توقور لر . عقللی طرش بالالر بر ساعتده
 بر یللق سبق او قور لر . شولایوق بر ساعتنی تیک طور و
 ایله نیچه مک صوم لق خدمت لر بوشقه کیتار . بر ساعت
 قاراب طور و ایله بر بالانک بر یللق سبقی آرتقه قالور .

— ۳۳ —

بختسز ظریف

ظریف اسملی بالا بر وقت مکتبنک ترهزه سندن
 کوگرچن لرنک اوچدقن قاراب طور و ایدی . قارای
 قارای بر ساعت وقت اوتدی . اول وقت خلیفه بر پیغمبرنک
 تاریخن سوز لر ایدی . اوقی طورغان بالالر خلیفه نک
 سویله دکین ایشتوب یازوب آلوب بلوب قالدیلر .
 ظریف بر نرسه آکلای قالدی . صوگره بر ساعت بوشقه
 اوتکار دکینه توشنوب بر آز اوکندی ده ، یه بر ساعت ده
 ملبولوب بولماس دیه کتاب لرین آلوب اوینه کیتدی .
 مونه بر وقت امتحان اولوب ظریف دن شول پیغمبرنک
 تاریخن سویله دیه صورادیلر ، بیچاره ظریف نه سویله سون !
 اول تاریخ درسده کوگرچن لر قاراب وقتنی بوشقه

وتكارگان ايىدى. ھېچ ذات بىلمادى. عاقىبت ظرىفىنى

اوقوماغان دىيە شىلتەلب يىنە شول صىنىف دە بىر يىلغە
قالدىر دىلەر. ظرىفى بوندىن يىغلاب بىيك اوكنوب بوندىن
صوڭ بىر ساعىتى توگىل بىر مېنوت نىدە بوشقە اوتكارمادى.
(بىلالر سز دە ھېچ بىر ساعىتى بوشقە اوتكارمىزگە طرىشكز.

— ۳۴ —

طوز

بىلالر! سز ھەر قاىوگزدە طوزنىڭ نى اىكەنلىكىنى ونىگە
ياراغانلىقىنى بىيك يىخشى بىلە طوزغانسىز. طوزسىز بو دىيادە
ھېچ كىم تىركىلك ايتە آلمىدىر. باي لىردە فقيرلىردە طوز ايلە
صوغە بىر تىگىز محتاج لىردىر، مۇنى ھەر كىم بىلە. اما طوزنىڭ
نى دىن ياراتولىقىنى بىلەمسىز. مۇنى بىلەسكز كىلىسە كولى
توگە طوزغان يىرلىرىنى قاراڭىز كولى توپكان يىر ھەر وقت
يوش ھىم طوزلى بولادىر. شونىڭ اىچون كولى توپكان
يىرنى صارق لىر يىلالى لىر. بىس بوندىن بىيك يىخشى بىلەندىر
طوز كولىدىن ياراتولا ايكەن. اول زىمانلىردە يىرنىڭ اوستى
تمام اورمانلىر ايلە قابىلانغان بولغان. صوگىرە نىچكى بولسىدە
بو اورمانلىر آووب يىمىرلەپ ھلاك اولوب يىر آستوندىدە
چىروب يانوب بىتكەن. بو اورمانلىرنىڭ قاىوسى ماىلى

آغاچ اولدقدن آناردن یر مایی (نفت) حاصل بولغان
قای برسندن یر کومری، وقای یرلری تمام یانوب کل
بولوب بتدکدن اول کولدن طوزلر حاصل بولغان.

— ۳۵ —

قوش لر

بالالر! سز لر هواده اوچوب یورگان تورلی تورلی
کوب قوش لر نی کوره سز، بونلرنک قایوسی ایت آشی قای
برسی ایگون بورتیگی ایله رزقلاندر. اما بو حیوان لرغه
هیچ کم آزق حاضرلب قویدقی یوق، شولای بولسه ده
بونلر آچدن اولمایلر، الله تعالی اوزی رزق ایرشدره در.
سز قوش لردن بیک کوب عبرت آلکز! بونلر الله رزق
بیره دیه اویارنده یوقلاب راحت کنه اوطورمایلر. هر
قایوسی ایرتوک طوروب آزق از لرگه کسبکه کیتله لر.
قایوسی قردن ایگن ازلی قایوسی یردن قورت قورمسه
چوبلی در. چونکه دنیاده الله تعالی هیچ کیمگه رزقنی
کیتوروب بیرمای وهیچ کمنک آغزینه ایکمکنی هوادن
توشورمای در. دنیاده اولان هر بر جان ایاسینه اوزی
ایچون کسب ایدرلک عقل فهم وقوت پیرگان هم کسب نی

فرض ایتکان در. قوش لر بونی بیک یخشی بله لر. شوئنگ
 ایچون صالحون جیل لرده قاتی یغمور لرده هم اوشوب
 طوگوب بولسده اوزلرینه اوزلری رزق ازلیلر. بو
 حیوان لرننگ کسبن بوشقه بیرمای الله تعالی آنا رغه توری
 یرلرده ازق حاضر لهب قویادر. بونلرده الله تعالی ننگ
 بیرگان نعمتنه شکر ایدوب کیچن تسبیح ایتوب شادلانوب
 اویالرنده اوطورالر.

ایمدی سز بالالر قوش لردن کوب آرتوق عقللی هم
 قوتلی سگز قوش لر ضعیف بولوب اوزلرینه اوزلری
 رزق از لهب کسب ایدوب یورگاچ سزگه همه دن آرتق
 کسب فرض در. عقللی بالا هیچ بر وقت الله تعالی یتکرور
 ئلی دیه کسب ایتمای اوطورغان یرنده آشارغه رزق
 کوتوب طورماس بلکه حلال کسب ایدر. حلال کسب ایدو
 ثوابلی اشدر.

یمان بالا ایله عقللی بالا

بریمان بالا هر وقت ایو باشلرندن آغاچ بوتاق لرندن
 قوش لرننگ یمورقه لرین آلوب، اویالرین واتوب،

بىلالرىن اولتروب يورى ايدى. آنڭ بىولاي قىلوب
 يورگانون كوروب بىر عقللى بىالا مسكىن گناھ سز قوش لىرنى
 قىزغانوب: اى احمق سىن نىك قوش لىرنى جىرلىنىڭ
 آنلردن سڭانى ضرر كىلدى، آنلردن بىزگە حساب سىز
 فائىدە كىلەدر. سىن آنلرنى اولتېرمە ظالم بولما دىدى.
 يىمان بىالا قوش لىردن آدم لىرگە نىندى اى فائىدە كىلسون
 آنلرنى اولتېرودە بىردە ضرر يوق دىدى كەدە عقللى بىالا:
 مونە آنلرنىڭ فائىدە سى آنلر بىردە بولغان اىگون كە ضرر لى
 قورت لىرنى آشى لىر چوبىلەب بىرە لىر، اكر آنلر
 قورت لىرنى چوبىلەمە سە لىر، چىكر كە لىرنى آشاماسە لىر، بار
 كىك اىگون نى قورت لىر، بىچانلىك لىرنى چىكر كە لىر آشاب
 بىرور لىردە دىيادە آچلىق اولوب خلىق ھىم باشقە ھىوان لىر
 آچىدن اولەر لىر ايدى دىدى. يىمان بىالا بونىڭ سوزىن
 طوتماى يىنە شولاى قوواق باشلىرىنە منوب قوش لىرنى
 رىچىتوب يەورقە لىرىن آلوب يورور ايدى، بىر وقت
 خىطالىق اىلە بىوك قوواق يىنىدىن قولى اچقنوب كىتوب
 يىقلوب توشدى دە آياغى صنوب بىر يىل خىستە ياتدى ھىم
 آقصاب بولوب قالدى. (مونە اورنىز ھىوان لىرنى

رنجتمكان ننگ جزاسى نيندای بولا، سز بالالار بوندن بيك
صاقلانه كوركز.

— ۳۷ —

اوياننگز بالالار

بزدين سلام دوست لرغه، طلب يولون قويماسون!
سعادتي تلاسه، هر كم غافل بولماسون!
حقنى سوگان يوقلاماس، نيگه مونچه يوقلارسىڭ؟
اويانوب الله ديگل، درد برلان آه و آه ديگل!
حسرت برلان واه ديگل، نيگه مونچه يوقلارسىڭ؟
غفلته سپين ياتماغيل! نجاست كه باتماغيل!
حق قوللغن قويماغيل! نيگه مونچه يوقلارسىڭ؟
توني كوني سن طرش! نفسىڭ برلان سن صوغش!
ملت ايچون بيك طرش! نيگه مونچه يوقلارسىڭ؟
صراطنى سن كيچمگان! او جماغه سن كرمگان!
حق ديدارين كورمگان! نيگه مونچه يوقلارسىڭ؟
شيطان سگانه دير؟ توشكه قدر يوقلا دير،
يوزكنى هم يوما دير، نيگه مونچه يوقلارسىڭ؟
كم كه كم نظر قيلور، اوياغ لر اولوش آلور،

غافل لر قاراب قالور، نيگه مونچه يوقلارسىڭ؟
 اويقو تن گه راحتمدر، ولي جانغه زحمتدر،
 اويانلارغه رحمتدر، نيگه مونچه يوقلارسىڭ؟

— ۳۸ —

برنجى نطق

بالالار! سز سوزلشمك ايسله مخلوقلارنىڭ ايكى آرتغى
 اولدغىڭز كىي، اوقومق بلمك ايله ده آدم بالالارى آراسنده
 ايكى ماقتاولى و قدرلى اولو و گزده هيچ شك و شبهه يوقدر؛
 اگر عام اوگرانمه گه و هر نرسه نى بلور گه طرشوب اوز گزنى
 علم نورى ايله نورلاندرساڭز يريوزنده و ديگىزلرده و كوله
 بولغان جانلى و جانسز نرسه لرنىڭ صفات و روش لر ينه،
 حال و حرىكت لر ينه و آنلرده اولان فائده و ضرر لر ينه
 توشنورسز و بلورسز، بونارنى بلمك دن بتون دنيانى
 يوقدن بار ايتكان حق تعالى نىڭ قدرتى و الوغلىقنى بلوب
 چىن مسلمان اولورسز. اويلاڭز بالالار آدم بالاسى
 ياراتلوده مخلوقلارنىڭ ايكى عجبى در. چونكه طوغدىق وقت
 غايت عاجز و عريان اولوب اوز اوزىنى تريبه گه
 و صاقلامقغه، آشامق و اچمك كه حالى و قوتى اولما دىق

حالدہ، از وقتدن صوڪ اللہ تعالیٰ نك یاردمی ایله اوسوب،
 وعقللی اولوب، عقل و ذهنی آرقاسنده همه حیوان لردن
 حتی وحشی لردنده قوتلی و بیوک حیوانلرنی اوزینه
 اطاعت قیلدروب، قایولرنك ایتنی آشاب، یون
 وتیری لردن کیوم لریاصاب ترکلك ایتهدر. الحاصل
 دنیاده بولغان هر نرسدن تورلی تورلی فائده لریایتوب،
 حتی جمادات، طاش و آغاچ لردن ماتور، ماتور خانه
 ویورطلر ییاصاب بونلرنی اوزی تله دکى روشچه نقش لری
 ایله بیزاكلی در. بونلرنك هر قایوسی علم و بلمك لك ایله
 اولدغی معلومگذر. شونك ایچون سز بالالر وقتگذنی
 بوشقه اوتکارمی طرشوب کیله چکمه ایزگولك ایله ییاد ایتوله
 طورغان اثر قالدروغه غیرت ایدگز! اللہ تعالیٰ بارچه مزنی
 طوغری یولغه کوندروب فائده لی علم لك لریبیرسون
 آمین بالالر!

غ عثمانی.

— ۳۹ —

بالارغہ نطق (سوز)

بالالر! سز حاضر صاف عقللی کورکام ذهنلی یاش لری
 سز! سز نك عقلگذر بر صاوتفه صالغان آرو، صاف، صو

کبی در. صاوت ده غی صاف صوغه یخشی بغدادی اونی
 صالساک، بله سز اول بیک یخشی تملی هم آدم لر گه فائده
 کیتوره طورغان کوچ بولور؛ اگر اول صوغه بال وشکر
 صالسه لر طاتلی هر کم یاراطا طورغان شربت بولور.
 آنی ایچکان کشی الله تعالی گه حمد، یاصاو چی غه رحمت
 ایتور. اما شول صوغه طوفراق صالسه لر، یمان بالچق
 بولور، آندن هر کم جیره نور. واگر اول صوغه آغو
 صالسه آدم نی حیوان نی اولتره طورغان زهر اولور،
 بوندن هر کم صاقلانور، یاینه بارورغده قورقار.

ایمدی سزده مکتب لر گه یوروب سبق اوقوب، عالم لر
 ویخشی آدم لر یاینه باروب، یخشی وعظ لر، کورکام
 سوز لر ایشتب، یخشی نعمت، تاتلی شربت کبی اولور سز.
 هر کم سزنی یاراتور، سز گه هم سزنی اوقوتقان آتا آناغه
 خلفه لر گه رحمت ایتور؛ اگر یالقاو بولوب مکتب لر گه
 بارمای یخشی لر سوزین طکلامای، ایوده یاتوب عقلگزغه
 بله سز قاراندلق صالسه گز، سز ایچنه طوفراق صالنهان
 صو کبی بولور سز! سزدن هم جیره نور لر، باچراغی تیدر
 دیه یانگزدن قاچار لر. واگر مکتب که ده بارمای یمان
 بالالر ایله اورامده سوگشوب وناچار سوز لر ایشتب

ویار اماز کشیلر آراسنده بوزق فکر لر اوگره نوب یورساگز،
 اول وقت ایچینه آغو صالنگان صو کبی آدم لر گه ایکی ضرر لی
 زهر اولور سز. هر کم سزدن قورقار، صاقلانور یانینه
 کیتورماس، سزدن یراق قاچار لر. آخرنده سز هیچ بر
 یخشی کشیلر آراسینه بارا آلمای، عالم لر یانینه کره آلمای
 دنیا و آخرت خراب وهلاک اولور سز. بس نیچکده یاش
 وقتگذره صاف کورکام عقلگزنی یمانلق دن صاقلاب علم
 ومعرفت نوری صالورغه طرشگز طاتلی شربت اولور سز.
 البته مونی مکتبده صالور لر، مکتب دن آیرلماگز.

ق. بیکقولی.

— ۴۵ —

نصیحت

بالار! سز هر کم قارشونده قدر لی حرمتلی اولاسگز
 کیلسه ادبلی انصافلی یعنی کورکام خلقلی بولورغه طرشگز.
 اوزکزدن زورلارغه هر وقت کچیلک کورساتوب آنلر نی
 الوغلاگز. آنلرغه یمان سوز ایتمهگز. بر وقت کیلور،
 سزده الوغ بولور سز، اول وقت سزنی ده الوغلا لر،
 وحرمت ایدر لر. کورکام خلقلی بولایق، یمان بالابولوب

ببالرغه قرائت ۴

ناچار اطمز چقماسون دیسه گز، هیچ بر وقت یالغان
 سویلاشمه گز، کشیدن کوامه گز، کشینی رنجتمه گز، هیچ کم نی
 مصقل ایتمه گز، کونله مه گز، تکبر اولما گز، کشینک نرسه سینه
 تیمه گز، حیلله قیلما گز، یمان و ییار اماز سوز لر سو یلاشمه گز،
 کشیکه لقب اسم ایله قچقرما گز، اوغریلق، قیلودن بیک
 صاقلانگز، کاغد قلم کتاب کبی حرمتلی نرسه لر گز نی قدر سز
 ایتمه گز. اوشانداق کیوم صالم لر گز نی باچرا تما گز. وقتلی
 وقتسز آشاما گز، خصوصاً اورام ده آشاو، ایچودن و آیاق
 اوره آشودن بیک صاقلانگز. سبق وقتلرنده یوقلی کورمه گز.
 سبق وقتلرنده اصلا اویناما گز. سبق سز کونلرده
 اویناغانده ده یمان ادب سز او یونلر اویناما گز، منکب که
 بارغانده، وقایتقانده هیچ بر اوینامای کورنگان کشیلر که
 سلام بیروب ادب وانصاف ایله گنه یور گز. مونه شولای
 اولسه گز: سز کورکام خلقلی ادبلی بالالر بولوب آتا
 آنا کزدن و خلفه لر کزدن هم بارچه کشیدن خیر دعاء
 آلوب رحمت ایشتوب دنیا و آخرت دولتملی بالالر بولور سز.
 قاسم بیکقولی و غ عثمانی.

فهرست

(۲۱) طلق . (۲۲) آرش شعر . (۲۳) تری کمش کونه صووی . (۲۴) اطاعت قارلغاچ . (۲۵) تاریخ دن بر سوز . (۲۶) الوغ محمد خان حضرتلری . (۲۷) ایکی خدمتچی . (۲۸) وعظلی سوزلر . (۲۹) کیراسین . (۳۰) جو مرد هم شققتلی بالا . (۳۱) فی ساچساڭ شونی اورورسڭ . (۳۲) ساعت . (۳۳) بخت سز ظریف . (۳۴) طوز . (۳۵) قوش لار . (۳۶) یمان بالا ایله عقللی بالا . (۳۷) تنبیه اویانگز بالالز . (۳۸) برنجی نطق . (۳۹) بالالارغه نطق (سوز) ایکنچی . (۴۰) نصیحت .	(۱) ایکی یول . (۲) مکتب . (۳) مسجد ایله مکتب شعر . (۴) تقدیر . (۵) الله تعالی فی طانوز . (۶) یاز کونی شعر . (۷) عدلک . (۸) هارون الرشید . (۹) یولدز آتلیق . (۱۰) امر ونهی . (۱۱) آیو ایله آرسلان . (۱۲) رمضان شریف . (۱۳) شعر . (۱۴) آوچیلار . (۱۵) زلزله . (۱۶) قیامت . (۱۷) ایکی بالا . (۱۸) عید . (۱۹) شعر . (۲۰) کوك کوكراو .

صباغ کتب خانہ سی

طرفین نشر اید لمش مکتب کتابلری

«رسلی الفبا» ۵۰ دن زیادہ گوزل رسملری حاوی

«رہبر صباغ» برقی ، ایکٹی ، اوچتیی قسملر .

«معلم العبادات» «» «»

«عقائد ترکیه» «» «» قسملر .

«قرائت عربیہ» یاگا اصولده الفبا، عربیہ .

«مختصر تاریخ مقسمن» انبیا واسلام قسملری .

«معلم الشریعہ» احکام شرافع دن

«روسیہ تاریخی» خالص ترکی تلمذ .

«بالالزغہ قرائت» اوشبو کتاب .

«بالالزغہ ہدیہ» رسملر قرائت کتابی

«منظوم علم حال» مکاتب ابتدائیہ الہی درسلری ایچون

«قصلی وحصلی شہرلر» کتب کتبخانہ سی ایچون .

قراآت اساننده درس کتابلری { «ادب»
«اوگوت»

آدرس:

Названъ, книгоиздательству „Сабажъ“.